

РІШЕННЯ
спеціалізованої вченої ради ДФ 76.051.029 про присудження ступеня
доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 76.051.029 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки України, м. Чернівці прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки на підставі прилюдного захисту дисертації «Легітимаційні аспекти антикорупційного контролю в Україні в умовах глобалізації» за спеціальністю 052 Політологія «18» листопада 2023 року.

Антонюк Дмитро Ігорович народився 19 травня 1996 року в м. Чернівці Чернівецького району Чернівецької області, є громадянином України та має вищу освіту.

У 2017 році закінчив Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича за спеціальністю «Політологія» та здобув ступінь бакалавра. Наступного року, у 2018-му, у цьому ж навчальному закладі дисертант здобув ступінь магістра за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування».

15 вересня 2019 р. вступив на денну форму навчання до аспірантури у Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. За період навчання підготував дисертацію на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія» та виконав освітньо-наукову програму.

На сьогодні є випускником аспірантури кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Дисертацію виконано у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (Міністерство освіти і науки України, м. Чернівці).

Науковий керівник – Юрійчук Євгенія Петрівна, доктор політичних наук, доцент, професор кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Здобувач має 12 наукових публікацій за темою дослідження. Основні положення та результати дисертації представлені в трьох наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях України (категорія «Б»). Додатково результати дисертаційного дослідження відображені в п'яти наукових статтях, три з яких вийшли друком у державах-членах ЄС.

1) Антонюк Д. Антикорупційний контроль: теоретико-методологічні підходи до розуміння та вивчення. *Регіональні студії*. 2020. № 22. С. 5–9.

2) Антонюк Д. Основні критерії легітимації публічних органів влади на місцевому рівні. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2020. № 27. С. 135–139.

3) Антонюк Д. Проблеми та перспективи діяльності журналістів розслідувачів в контексті протидії корупції у сучасній Україні. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент* : зб. наук. праць. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021. Т. 9. С. 159–169.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Круглашов Анатолій Миколайович, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, дав позитивну оцінку роботі здобувача та поцікавився його думкою щодо змін тенденцій у боротьбі з корупцією в Україні від початку повномасштабного вторгнення:

Питання: Хочу поцікавитися Вашою думкою щодо тенденцій (посилення чи послаблення) боротьби з корупцією в Україні з часу повномасштабного вторгнення росії в Україну?

Ротар Наталія Юріївна, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, відзначила високий рівень концептуалізації проблеми та позитивно оцінила результати і висновки здійсненого Д. І. Антонюком наукового дослідження, однак водночас звернула увагу на окремі зауваження та побажання, що мають рекомендаційний характер:

По-перше, аналізуючи рівень корупції в Україні, Д. І. Антонюк в тексті дисертації неодноразово наголошує на тих небезпеках для української демократії та функціональної спроможності політичних інститутів, які генеруються даним явищем. На нашу думку, потребує уточнення позиція автора щодо небезпек, джерелом яких є корупція (вужче – політична корупція), для Української держави в умовах системної геополітичної турбулентності, одним з проявів якої є російсько-українська війна.

По-друге, в тексті кваліфікаційного дослідження, Д. І. Антонюк аналізує прояви корупції на регіональному рівні та пропонує низку інструментів, що мають потенціал у захисті регіонального політичного простору від генерування корупційних ризиків. Вважаємо доцільним більш чітке формулювання автором тези про те, які інструменти політичної відповідальності та підзвітності будуть більш адекватними для національного, регіонального та локального рівнів реалізації антикорупційних стратегій суб'єктами антикорупційної діяльності.

По-третє, Д. І. Антонюк фактично оминув увагою такий важливий зріз процесу легітимації антикорупційної політики та антикорупційної діяльності як роль засобів масової інформації та значення їх якості у формуванні антикорупційної культури українського суспільства. Цей аспект набуває особливої ваги в умовах євроінтеграційного поступу України.

По-четверте, в окремих частинах кваліфікаційної роботи Д. І. Антонюка зустрічаються елементи довільного використання політологічних категорій та понять, є стилістичні неточності та орфографічні недоречності.

Питання: Скажіть, будь ласка, на Вашу думку, якими є характеристики антикорупційної культури українського суспільства на сьогодні і, власне, в чому Ви вбачаєте перспективи з огляду на подолання корупції? Тобто, що в українському суспільстві повинно розвиватись для того, щоб антикорупційні практики перестали бути систематичними?

Бурдяк Віра Іванівна, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Чернівецького національного

університету імені Юрія Федьковича, дала позитивну оцінку дисертаційній роботі, однак у порядку дискусії та задля її вдосконалення вказує на зауваження та пропозиції:

Значним науковим доробком автора є опрацювання великої кількості джерел за темою дисертаційної роботи (440 джерел), тож джерельна база дисертації насичена та доволі потужна. Втім, на наш погляд, робота виграла б, якби джерела були поділені на декілька груп і вже тоді проаналізовані, наприклад: законодавчі джерела; монографії; аналітичні статті та доповіді з проблем антикорупційної політики; проєктні дослідження; наукові статті; дисертаційні дослідження, близькі до досліджуваної проблеми; матеріали громадсько-політичних часописів тощо. Натомість, підхід автора, обраний до аналізу джерел, не дав можливості сповна це зробити, що може свідчити про не повне опрацювання джерельної бази.

Незважаючи на детальне обґрунтування окремих методологічних підходів, які автор використав, у дисертації, він не представив узагальненого методологічного підходу до дослідження механізмів антикорупційного контролю з процесами легітимації політичної влади.

У тексті дисертаційної роботи відсутня дослідницька гіпотеза, що знівелювало авторську позицію стосовно ставлення до заявленої проблеми й очікуваних результатів дослідження; не всі поняття, які автор використовує у роботі отримали належну інтерпретацію; відсутній список скорочень, які автор використав у роботі.

У дисертаційній роботі почасти зустрічаються орфографічні та пунктуаційні огріхи, які вимагають уточнення.

Питання: У своїй дисертаційній роботі Ви розкриваєте особливості парламентського контролю, пропонуєте рекомендації щодо його вдосконалення, але, на мою думку, не висвітлюєте застосування інструменту антикорупційної експертизи парламентським комітетом з питань протидії корупції. Скажіть, будь ласка, чому Ви ігноруєте аналіз діяльності парламенту в цьому напрямі?

Вінникова Наталія Анатоліївна, доктор політичних наук, доцент, професор кафедри політології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, позитивно оцінила зміст, аргументи і результати дисертаційного дослідження Д.І. Антонюка, але також висловила щодо них деякі зауваження та рекомендації:

Попри детальне обґрунтування окремих методологічних підходів, використаних автором, у роботі не представлено узагальненої методологічної матриці дослідження, яка б наочно пов'язувала інструментарій аналізу механізмів антикорупційного контролю з процесами легітимації політичної влади. Також у тексті дисертації не викладена дослідницька гіпотеза, що заважає зрозуміти вихідну авторську позицію відносно причин окресленої проблеми й очікуваних результатів дослідження. Відсутність операціоналізації понять на початку тексту дисертаційної роботи спричиняє поліваріантність їх інтерпретації. Зокрема, використовуючи термін «легітимаційний потенціал», автор не надає йому конкретики.

Активне цитування автором джерел з медіа не лише знижує академічність стилю викладу тексту, а й ставить під сумнів валідність аргументів. Наприклад, с. 98 «...внаслідок штучного тиску на комісію [18] ОП вдалося протягнути на посаду директора НАБУ...» або с. 109 «...в мережі Інтернет ширилися чутки про затримання одного з українських дипломатів при спробі проведення протизаконних фінансових операцій» тощо. На наш погляд, до медійних джерел у розрізі досліджуваної проблематики найкраще звертатися як основи для проведення контент-аналізу.

Звертаючи увагу на глобалізаційний вимір проблеми корупції, автор недостатньо уваги приділяє ролі глобальних структур, як-от Міжнародного валютного фонду та ін., у впровадження антикорупційної політики. Аналіз впливу міжнародних міжурядових організацій на встановлення і реалізацію антикорупційного контролю в державах світу, і в Україні зокрема, дозволив би оцінити взаємозв'язок глобальних і національних механізмів боротьби з корупцією.

Валідність висновків дослідження в оцінці легітимаційного потенціалу механізмів антикорупційного контролю варто було б підсилити проведенням аналізу динаміки сприйняття корупції населенням України в ході впровадження різноманітних механізмів антикорупційного контролю.

У роботі представлено кейс-стаді впровадження антикорупційних механізмів у Польщі, Румунії та Угорщині, що автор обґрунтовує спорідненістю соціалістичного минулого та географічною наближеністю до України. Водночас, на наш погляд, аналіз механізмів антикорупційного контролю в країнах, що мають найкращі показники в глобальному Індексі сприйняття корупції, був би доречним для формулювання практичних рекомендацій з оптимізації антикорупційної політики в Україні.

Питання: Я би хотіла торкнутися питання впровадження цифрових технологій, власне, у боротьбу з корупцією. У своїй роботі Ви побічно лише торкаєтеся цього питання, але мені б хотілося почути Вашу думку: як Ви оцінюєте потенціал електронних платформ, як Prozorro і Dozorro в контексті реалізації антикорупційної політики України, адже ці платформи мають доволі високі зовнішні оцінки з точки зору їх впровадження?

Милосердна Ірина Михайлівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, позитивно оцінила дисертаційне дослідження Д. І. Антонюка, але також вказала на деякі притаманні йому дискусійні моменти:

По-перше, дисертант приділяє увагу політичній корупції та зазначає, що вона є деструктивним елементом для конституційної демократії (С. 83), проте потребує уточнення авторський підхід щодо сутності даного феномену та його вимірювання.

По-друге, у підрозділі 3.2 запропоновано модель механізму антикорупційного контролю, однак, вона не має додаткових розгалужень та подається як ланцюговий процес, де кожен його учасник поступово у нього включається. На нашу думку, вона не відображає подібні процеси в усіх регіонах України, оскільки відображає тільки один із варіантів

антикорупційного контролю, дія якого свого часу спостерігалася в Чернівецькій області, тому її можна вважати моделлю для певного періоду часу для регіону Буковини.

По-третє, у підрозділі 3.3 у таблиці «Основні критерії легітимації органів місцевого самоврядування» вбачається доцільним додаткове роз'яснення та обґрунтування щодо факторів їх поділу на зовнішні та внутрішні.

По-четверте, на нашу думку, у підрозділі 3.4 доцільно було б розмістити показники ефективності виконання своїх обов'язків нардепів-мажоритарників з Буковини на одному рисунку та детальніше конкретизувати їх в порівнянні.

На дисертацію Антонюка Дмитра Ігоровича надійшло три звернення. Вони позитивні, але містять окремі запитання та зауваження.

Перше звернення від Лазаровича Миколи Васильовича, доктора політичних наук, професора, професора кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності Західноукраїнського національного університету. Зазначаючи, що виклад матеріалу вирізняється логічною послідовністю, достатньою глибиною аналізу, йому б хотілося уточнити авторський підхід до визначення поняття «легітимаційний потенціал», яке дисертант кілька разів використовує у тексті, зокрема в назвах розділів і підрозділів.

Друге звернення від Польового Миколи Анатолійовича, доктора політичних наук, професора, професора кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса. Відзначаючи, що важливим здобутком автора слугують узагальнення досліджуваної проблематики у численних додатках, які виступають якісною візуалізацією багатьох аспектів проблеми, що вирішується автором у рамках проведеного дослідження, на його думку, у роботі є певні висновки, які можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації, а також побажання:

1) деталізувати тезу про шкідливий вплив корупції на підтримку демократії під час російсько-української війни;

2) упорядкувати список використаних джерел, зокрема розмежувати наукові праці, нормативні документи та матеріали з медіаресурсів для зручності пошуку потрібних позицій.

Третє звернення від Юськіва Богдана Миколайовича, доктора політичних наук, професора, професора кафедри економіки та управління бізнесом Рівненського державного гуманітарного університету. Позитивно оцінюючи високий науково-теоретичний рівень і практичне значення дисертаційного дослідження, він зазначає, що дисертант переважно зосереджується на українському контексті антикорупційного контролю без широкого порівняльного аналізу з іншими країнами. Зокрема, дослідження потребує більше широкої міжнародної перспективи, недостатньо уваги приділено глобальним тенденціям та досвіду інших країн щодо антикорупційного контролю.

Результати голосування:

«За» 5 членів ради

«Проти» 0 членів ради

На підставі результатів голосування та прийнятого висновку разова спеціалізована вчена рада ДФ 76.051.029 присуджує Антонюку Дмитру Ігоровичу ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 052 Політологія.

Голова спеціалізованої вченої ради
ДФ 76.051.029

доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри політології

та державного управління

Чернівецького національного
університету

імені Юрія Федьковича

Анатолій КРУГЛАШОВ